T085 TKL 3 (66) Luận Đại Trí Độ-Phẩm 86-Bình Đẳng

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 95 1

GIAÛI THÍCH PHAÅM TAÙM MÖÔI SAÙU: BÌNH ÑAÚNG

KINH: Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Thaáy nhö thaät laø khoâng coù nhô, khoâng coù saïch, thaáy khoâng nhö thaät cuõng khoâng coù nhô, khoâng coù saïch. Vì sao? Vì heát thaûy phaùp tính Khoâng coù sôû höõu. Baïch ñöùc Theá Toân! Trong phaùp khoâng coù sôû höõu khoâng coù nhô, khoâng coù saïch; trong phaùp coù sôû höõu cuõng khoâng coù nhô, khoâng coù saïch; trong phaùp khoâng coù sôû höõu, coù sôû höõu cuõng khoâng coù nhô, khoâng coù saïch. Baïch ñöùc Theá Toân! Vì sao noùi nhö thaät laø khoâng nhô, khoâng saïch, noùi khoâng nhö thaät cuõng khoâng nhô, khoâng saïch? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Vì caùc phaùp aáy laø töôùng bình ñaúng neân Ta noùi saïch. Theá naøo laø caùc phaùp bình ñaúng? Ñoù laø nhö nhö, khoâng khaùc, khoâng cuoáng, phaùp töôùng, phaùp tính, phaùp truï, phaùp vò, thaät teá, duø coù Phaät hay khoâng coù Phaät thì phaùp tính aáy vaãn thöôøng truù; aáy goïi laø saïch, vì ñaây laø theo theá ñeá neân noùi, chaúng phaûi theo ñeä nhaát nghóa. Ñeä nhaát nghóa thì vöôït qua heát thaûy ngoân ngöõ, aâm thanh, luaän nghò. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu heát thaûy phaùp laø khoâng, khoâng theå noùi, nhö moäng, nhö tieáng vang, nhö soùng naéng, nhö aûnh, nhö huyeãn, nhö hoùa thì Boà-taùt laøm theá naøo duøng phaùp nhö moäng, nhö tieáng vang, nhö soùng naéng, nhö aûnh, nhö huyeãn, nhö hoùa aáy? Caên goác chaéc thaät khoâng coù thì laøm sao phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, nguyeän raèng ta seõ ñaày ñuû Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät; ta seõ ñaày ñuû thaàn thoâng Ba-la-maät, Thí Ba-la-maät, boán thieàn, boán taâm voâ löôïng, boán ñònh voâ saéc, boán nieäm xöù cho ñeán taùm phaàn thaùnh ñaïo; ta seõ ñaày ñuû ba moân giaûi thoaùt, taùm boäi xaû cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung; ta seõ ñaày ñuû ba möôi hai töôùng, taùm möôi veû ñeïp tuøy hình, caùc moân Ñaø-la-ni, caùc moân tam-muoäi; ta seõ phoùng haøo quang lôùn chieáu khaép möôøi phöông, bieát taâm caùc chuùng sinh theo ñieàu thích öùng thuyeát phaùp? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: YÙ oâng nghó sao, caùc phaùp oâng noùi ñoù nhö moäng, nhö tieáng vang, nhö soùng naéng, nhö aûnh chaêng? Naêm thaàn thoâng, boán nieäm xöù cho ñeán taùm phaàn Thaùnh ñaïo nhö huyeãn nhö hoùa chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Ñuùng vaäy, baïch Theá Toân! Neáu heát thaûy phaùp nhö moäng cho ñeán nhö hoùa, thì Boà-taùt laøm theá naøo haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, vì moäng cho ñeán nhö hoùa ñeàu hö voïng, khoâng thaät? Baïch ñöùc Theá Toân! Khoâng neân duøng phaùp hö voïng khoâng thaät, maø coù theå ñaày duû saùu Ba-la-maät cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 95 2

Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Phaùp hö voïng khoâng thaät thì khoâng theå ñaày ñuû Thí Ba-la-maät cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung;

haønh phaùp hö voïng khoâng thaät aáy thì khoâng theå ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Naøy Tu-boà-ñeà! Heát thaûy phaùp ñeàu do öùc töôûng, suy nghó, taïo taùc, duøng phaùp taïo taùc vaø suy nghó öùc töôûng aáy khoâng theå ñöôïc trí Nhaát thieát chuûng. Naøy Tu-boà-ñeà! Heát thaûy phaùp coù theå laøm trôï ñaïo, khoâng theå taêng ích quaû vò kia; nghóa laø caùc phaùp aáy khoâng sinh, khoâng xuaát, khoâng töôùng. Boà-taùt töø khi môùi phaùt taâm laïi ñaây laøm caùc nghieäp laønh: Hoaëc boá thí, cho ñeán trí Nhaát thieát chuûng. Vì sao? Vì bieát caùc phaùp ñeàu nhö moäng cho ñeán nhö hoùa. Caùc phaùp nhö vaäy khoâng ñaày ñuû Thí Ba-la-maät cho ñeán trí Nhaát thieát chuûng; khoâng theå thaønh töïu ñöôïc tueä giaùc cho chuùng sinh, nghieâm tònh coõi Phaät, ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Boà-taùt laøm caùc nghieäp laønh nhö Thí Ba-la-maät cho ñeán trí Nhaát thieát chuûng, bieát nhö moäng cho ñeán nhö hoùa, cuõng bieát chuùng sinh nhö ñi trong moäng cho ñeán bieát nhö ñi trong hoùa. Boà-taùt khoâng chaáp thuû Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø phaùp coù, duøng khoâng chaáp thuû aáy neân ñöôïc trí Nhaát thieát chuûng; bieát caùc phaùp nhö moäng, khoâng coù choã chaáp thuû, cho ñeán caùc phaùp nhö hoùa, khoâng coù choã chaáp thuû. Vì sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø töôùng khoâng theå chaáp thuû; Thieàn Ba-la-maät cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung laø töôùng khoâng theå chaáp thuû. Boà-taùt bieát heát thaûy phaùp laø töôùng khoâng theå chaáp thuû roài phaùt taâm caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì sao? Vì heát thaûy phaùp töôùng khoâng theå chaáp thuû, khoâng coù caên baûn chaéc thaät neân nhö moäng cho ñeán nhö hoùa. Duøng phaùp töôùng khoâng theå chaáp thuû khoâng theå ñöôïc phaùp töôùng khoâng theå chaáp thuû, chæ vì chuùng sinh khoâng bieát khoâng thaáy caùc phaùp töôùng nhö vaäy, neân Boà-taùt caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Boà-taùt töø khi môùi phaùt taâm laïi ñaây coù boá thí gì ñeàu vì heát thaûy chuùng sinh, cho ñeán coù tu taäp trí tueä ñeàu vì heát thaûy chuùng sinh, khoâng vì thaân mình. Boà-taùt khoâng vì vieäc gì khaùc neân caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, maø chæ vì chuùng sinh. Boà- taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaáy chuùng sinh khoâng coù chuùng sinh, truù trong töôùng chuùng sinh, cho ñeán khoâng coù keû bieát keû thaáy, truù trong töôùng bieát thaáy, khieán chuùng sinh xa lìa ñieân ñaûo, xa lìa roài an truù trong tính cam loà; an truù trong aáy khoâng coù voïng töôûng; cho raèng ñoù laø töôùng chuùng sinh cho ñeán töôùng keû bieát keû thaáy. Khi aáy Boà-taùt ñeàu xaû heát taâm ñoäng, taâm nhôù nghó, taâm hyù luaän; thöôøng haønh taâm khoâng ñoäng, taâm khoâng nhôù nghó, taâm khoâng hyù luaän. Nhôø söùc Phaät aáy neân Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät töï mình khoâng coù dính maéc, cuõng daïy heát thaûy chuùng sinh khieán khoâng ñöôïc dính maéc. ÔÛ ñaây laø noùi theo nghóa theá ñeá,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 95 3 chaúng phaûi theo ñeä nhaát nghóa. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Khi Theá Toân ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñöôïc caùc Phaät phaùp, do theá ñeá neân ñöôïc hay do ñeä nhaát nghóa neân ñöôïc? Phaät daïy: Do theá ñeá maø noùi Phaät ñöôïc phaùp aáy, chöù trong phaùp aáy khoâng coù phaùp coù theå ñöôïc vaø khoâng coù ngöôøi

aáy ñöôïc phaùp aáy. Vì sao? Coù ngöôøi aáy ñöôïc phaùp aáy thì laø coù sôû ñaéc lôùn; duøng hai sôû ñaéc aáy thì khoâng coù ñaïo, khoâng coù quaû. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu haønh hai phaùp aáy khoâng coù ñaïo, khoâng coù quaû thì haønh khoâng hai phaùp coù ñaïo, coù quaû chaêng? Phaät daïy: Haønh hai phaùp khoâng coù ñaïo khoâng coù quaû, haønh khoâng hai phaùp cuõng khoâng coù ñaïo khoâng coù quaû. Neáu khoâng coù hai phaùp vaø khoâng coù khoâng hai phaùp töùc laø ñaïo, töùc laø quaû. Vì sao? Vì duøng phaùp nhö vaäy ñöôïc ñaïo, ñöôïc quaû, hay duøng phaùp nhö vaäy khoâng ñöôïc ñaïo, khoâng ñöôïc quaû, ñeàu laø hyù luaän. Trong caùc phaùp bình ñaúng khoâng coù hyù luaän, töôùng khoâng coù hyù luaän laø töôùng bình ñaúng cuûa caùc phaùp. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu caùc phaùp khoâng coù tính sôû höõu thì trong aáy caùi gì laø bình ñaúng? Phaät daïy: Neáu khoâng coù phaùp coù, khoâng coù phaùp khoâng, cuõng khoâng noùi töôùng caùc phaùp bình ñaúng, tröø bình ñaúng laïi khoâng coù phaùp khaùc, lìa ngoaøi töôùng bình ñaúng cuûa heát thaûy phaùp. Bình ñaúng laø hoaëc phaøm phu, hoaëc Thaùnh nhaân khoâng theå haønh, khoâng theå ñeán. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Cho ñeán Phaät cuõng khoâng theå haønh, khoâng theå ñeán ö? Phaät daïy: Caùc phaùp aáy bình ñaúng. Heát thaûy Thaùnh nhaân ñeàu khoâng theå haønh, cuõng khoâng theå ñeán; ñoù laø caùc Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán A-la-haùn, Bích-chi Phaät, caùc Boà-taùt vaø Phaät. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Phaät laø baäc coù söùc töï taïi haønh ñoái vôùi taát caø phaùp, vì sao noùi Phaät khoâng theå haønh, khoâng theå ñeán? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Neáu chö Phaät ñoái vôùi phaùp bình ñaúng coù khaùc nhau thì oâng neân hoûi nhö vaäy. Nay ngöôøi phaøm phu bình ñaúng, caùc Tu- ñaø-hoaøn cho ñeán A-la-haùn, Bích-chi Phaät, caùc Boà-taùt, chö Phaät vaø thaùnh phaùp ñeàu bình ñaúng, moät bình ñaúng khoâng coù hai. Nghóa laø ngöôøi phaøm phu vaø Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät, heát thaûy phaùp aáy troïn ñeàu khoâng theå coù ñöôïc. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu trong caùc phaùp bình

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 95 4

ñaúng ñeàu khoâng theå coù ñöôïc ñaây laø phaøm phu cho ñeán ñaây laø Phaät, nhö vaäy thì ngöôøi phaøm phu, Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät khoâng coù phaân bieät. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Trong caùc phaùp bình ñaúng, khoâng coù phaân bieät ñaây laø phaøm phu, laø Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät. Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu khoâng coù phaân bieät nhöõng ngöôøi phaøm phu, Tu-ñaø-hoaøn, Bích-chi Phaät v.v... thì vì sao phaân bieät coù Tam baûo xuaát hieän ôû theá gian laø Phaät baûo, Phaùp baûo, vaø Taêng baûo? Phaät daïy: YÙ oâng nghó sao, Tam baûo vaø caùc phaùp bình ñaúng coù khaùc nhau chaêng? Tu-boà-ñeà ñaùp: Nhö con theo Phaät ñöôïc nghe Phaät baûo, Phaùp baûo, Taêng baûo cuøng vôùi caùc phaùp bình ñaúng khoâng coù sai khaùc. Phaät baûo, Phaùp baûo, Taêng baûo laø bình ñaúng, phaùp aáy ñeàu khoâng hôïp, khoâng taùn, khoâng saéc, khoâng hình, khoâng ñoái, chæ moät töôùng töùc laø voâ töôùng. Phaät coù löïc aáy neân coù theå phaân bieät xöù sôû caùc phaùp voâ töôùng: Ñaây laø phaøm phu, ñaây laø Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán ñaây laø Bích-chi Phaät, ñaây laø Boà-taùt, ñaây laø chö Phaät.

Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Chö Phaät ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc khoâng phaân bieät caùc phaùp neân bieát ñaây laø ñòa nguïc, ñaây laø ngaï quyû, suùc sinh, ngöôøi, trôøi, trôøi Boán thieân vöông cho ñeán trôøi Tha hoùa töï taïi, trôøi Phaïm thieân cho ñeán trôøi Phi-höõu-töôûng Phi-voâ-töôûng; laø boán nieäm xöù cho ñeán taùm phaàn thaùnh ñaïo, laø noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, laø möôøi löïc cuûa Phaät cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung chaêng? Tu-boà-ñeà ñaùp: Khoâng bieát, baïch Theá Toân! Vì theá, Naøy Tu-boà-ñeà! Neân bieát Phaät coù aân lôùn, Phaät ñoái vôùi caùc phaùp bình ñaúng, khoâng lay ñoäng, maø phaân bieät caùc phaùp. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Nhö Phaät ñoái vôùi caùc phaùp bình ñaúng khoâng lay ñoäng, ngöôøi phaøm phu ñoái vôùi caùc phaùp bình ñaúng khoâng lay ñoäng; Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Bích-chi Phaät cuõng ñoái vôùi caùc phaùp bình ñaúng khoâng lay ñoäng; neáu töôùng caùc phaùp bình ñaúng töùc laø töôùng phaøm phu, töùc laø töôùng Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán chö Phaät, töùc laø töôùng bình ñaúng, nhöng nay caùc phaùp moãi moãi töôùng coù sai khaùc: töôùng saéc khaùc; töôùng thoï, töôûng, haønh thöùc khaùc; maét, tai, muõi, löôõi, thaân, yù khaùc; töôùng ñaát khaùc; töôùng nöôùc, löûa, gioù, khoâng, thöùc khaùc; töôùng tham duïc khaùc; töôùng saân nhueá, ngu si, taø kieán khaùc; töôùng thieàn khaùc; töôùng taâm voâ löôïng khaùc, töôùng ñònh voâ saéc khaùc, töôùng boán nieäm xöù khaùc, cho ñeán töôùng taùm phaàn thaùnh ñaïo khaùc; töôùng Thí Ba-la-maät khaùc, cho ñeán töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät khaùc; töôùng ba moân giaûi thoaùt, möôøi taùm

khoâng, möôøi löïc cuûa Phaät, boán ñieàu khoâng sôï, boán trí khoâng ngaïi, möôøi taùm phaùp khoâng chung, tính phaùp höõu vi, tính phaùp voâ vi töôùng khaùc; töôùng phaøm phu khaùc, cho ñeán töôùng Phaät khaùc. Caùc phaùp coù moãi moãi töôùng khaùc, thì laøm theá naøo Boà-taùt khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, phaân bieät ñoái vôùi töôùng caùc phaùp khaùc maø khoâng khôûi phaân bieät? Neáu khoâng khôûi, thì khoâng theå haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Neáu khoâng haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät thì khoâng theå töø moät ñòa ñeán moät ñòa? Neáu khoâng theå töø moät ñòa ñeán moät ñòa thì khoâng theå vaøo ñòa vò Boà-taùt? Neáu khoâng vaøo ñòa vò Boà-taùt thì khoâng theå vöôït qua ñòa vò Thanh-vaên, Bích-chi Phaät? Vì khoâng theå vöôït qua ñòa vò Thanh-vaên, Bích-chi Phaät neân khoâng theå ñaày ñuû thaàn thoâng Ba-la-maät? Khoâng theå ñaày ñuû thaàn thoâng Ba-la-maät neân khoâng theå ñaày ñuû Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät, töø moät coõi Phaät ñeán moät coõi Phaät cuùng döôøng chö Phaät, ôû choã chö Phaät gieo troàng caên laønh, duøng caên laønh aáy coù theå thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sinh, nghieâm tònh coõi Phaät? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Nhö lôøi oâng hoûi, töôùng caùc phaùp aáy cuõng laø töôùng phaøm phu, cuõng laø töôùng Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät. Baïch ñöùc Theá Toân! Caùc phaùp aáy moãi moãi töôùng khaùc nhau, nghóa laø töôùng saéc khaùc cho ñeán töôùng phaùp höõu vi, voâ vi khaùc, laøm theá naøo Boà-taùt quaùn moät töôùng maø khoâng khôûi phaân bieät? Phaät daïy: Naøy Tu-boà-ñeà! YÙ oâng nghó sao, töôùng saéc laø khoâng chaêng? Cho ñeán töôùng Phaät laø khoâng chaêng? Thaät

khoâng, baïch Theá Toân! Naøy Tu-boà-ñeà! Trong khoâng, töôùng moãi moãi phaùp coù theå coù ñöôïc chaêng? Nghóa laø coù theå coù ñöôïc töôùng saéc cho ñeán töôùng chö Phaät? Tu-boà-ñeà thöa: Khoâng coù theå ñöôïc. Phaät daïy: Vì nhaân duyeân aáy neân bieát trong caùc phaùp bình ñaúng, chaúng phaûi phaøm phu, cuõng chaúng phaûi lìa phaøm phu, cho ñeán chaúng phaûi Phaät cuõng chaúng phaûi lìa Phaät. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Bình ñaúng aáy laø phaùp höõu vi hay phaùp voâ vi? Phaät daïy: Chaúng phaûi höõu vi, cuõng chaúng phaûi phaùp voâ vi. Vì sao? Vì lìa phaùp höõu vi thì phaùp voâ vi khoâng theå coù ñöôïc; lìa phaùp voâ vi thì phaùp höõu vi khoâng theå coù ñöôïc. Naøy Tu-boà-ñeà! Tính höõu vi, voâ vi, hai phaùp aáy khoâng hôïp khoâng taùn, khoâng saéc, khoâng hình, khoâng ñoái, chæ moät töôùng töùc laø voâ töôùng. Phaät do theá ñeá neân noùi, chaúng phaûi do ñeä nhaát nghóa ñeá, vì trong ñeä nhaát nghóa khoâng coù thaân haønh, khoâng coù mieäng haønh, khoâng coù yù haønh; cuõng chaúng lìa thaân, mieäng, yù haønh maø ñöôïc ñeä nhaát nghóa. Caùc phaùp höõu vi, voâ vi aáy laø töôùng bình ñaúng, töùc laø ñeä nhaát

nghóa. Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñoái vôùi ñeä nhaát nghóa khoâng lay ñoäng maø haønh vieäc cuûa Boà-taùt, lôïi ích chuùng sinh. LUAÄN: Tu-boà-ñeà suy nghó: Phaät ñaùp ngöôøi thaät thaáy vaø ngöôøi voïng thaáy khoâng khaùc nhau, vì nhô hay saïch ñeàu thaáy khoâng coù. Suy nghó roài hoûi Phaät raèng: Ngöôøi thaáy thaät khoâng nhô khoâng saïch; ngöôøi thaáy khoâng thaät cuõng khoâng nhô khoâng saïch, vì heát thaûy phaùp tính Khoâng coù sôû höõu. Trong khoâng coù sôû höõu, khoâng nhô, khoâng saïch, trong coù sôû höõu cuõng khoâng nhô, khoâng saïch. Vì trong khoâng coù sôû höõu laø ñoaïn dieät kieán cho neân chaúng neân coù nhô saïch, trong sôû höõu laø thöôøng kieán thì chaúng neân coù nhô saïch. Neáu trong sôû höõu chaéc chaén laø coù, thì khoâng töø nhaân duyeân maø sinh. Vì khoâng töø nhaân duyeân maø sinh neân thöôøng, vì thöôøng cho neân khoâng coù nhô, saïch. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Thaät thaáy vaø khoâng thaät thaáy, nghóa aáy theá naøo? Phaät daïy: Nhô vaø saïch tuy khoâng coù töôùng rieâng coù theå noùi, song vì caùc phaùp bình ñaúng neân goïi laø saïch; neáu phaân bieät noùi töôùng nhô saïch thì vieäc aáy khoâng ñuùng. Vì heát thaûy phaùp bình ñaúng neân ta noùi laø saïch. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Thaät töôùng caùc phaùp laø nhö nhö, phaùp tính, phaùp truï, phaùp vò, thaät teá laø bình ñaúng. Boà-taùt vaøo trong bình ñaúng aáy thì taâm khoâng thöôøng gheùt. Phaùp aáy duø coù Phaät hay khoâng coù Phaät vaãn thöôøng truù. Caùc phaùp taïo taùc ñeàu laø hö voïng, theá neân noùi phaùp khoâng coù taïo taùc duø coù Phaät hay khoâng coù Phaät vaãn thöôøng truù. Ngöôøi nghe taâm lieàn sinh ra chaáp thuû töôùng, chaáp tröôùc caùc bình ñaúng aáy; nhö ngöôøi laáy tay chæ maët traêng, keû khoâng bieát chæ xem ngoùn tay maø cho laø xem maët traêng. Theá neân Phaät noùi töôùng caùc phaùp bình ñaúng cuõng nhö vaäy, ñeàu laø theo theá ñeá maø noùi. Theá ñeá chaúng thaät, chæ vì muoán ñöôïc vieäc neân noùi; thí nhö laáy vaøng ñoåi coû, ngöôøi khoâng bieát noùi vì sao laáy quyù ñoåi heøn? Ñaùp raèng: Vì toâi caàn duøng noù. Nghóa bình ñaúng aáy khoâng theå noùi; heát thaûy ngoân ngöõ, danh töø, aâm thanh ñeàu döùt. Vì sao? Vì caùc phaùp bình ñaúng, laø

töôùng tòch dieät, khoâng coù hyù luaän, chæ ôû trong taâm taùn loaïn giaùc quaùn, vì coù ngöõ ngoân neân coù noùi. Tu-boà-ñeà theo Phaät nghe noùi töôùng caùc phaùp bình ñaúng, hieåu ñöôïc yù chæ neân vì caùc haøng Boà-taùt môùi phaùt taâm maø hoûi raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu heát thaûy phaùp laø khoâng, khoâng theå noùi, nhö moäng cho ñeán nhö hoùa, thì Boà-taùt laøm theá naøo ôû trong phaùp khoâng coù caên baûn aáy maø sinh taâm nguyeän raèng: Toâi seõ ñaày ñuû Thí Ba-la-maät cho ñeán seõ vì chuùng sinh nhö ñieàu hoï mong muoán maø thuyeát phaùp? Phaät ñaùp baèng caùch hoûi ngöôïc laïi Tu-boà-ñeà raèng: Boá thí, cho ñeán

moân Ñaø-la-ni noùi laø bình ñaúng, thì caùc phaùp aáy chaúng phaûi nhö huyeãn, nhö moäng chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Thaät vaäy. Caùc phaùp aáy tuy lôïi ích maø khoâng ra khoûi nhö moäng. Laïi hoûi: Baïch ñöùc Theá Toân! Moäng ñeàu hö doái khoâng thaät, Boà-taùt vì caàu thaät phaùp neân haønh Baùt-nhaõ ñöôïc Phaät ñaïo, côù sao laïi haønh phaùp khoâng thaät; vì phaùp khoâng thaät khoâng theå haønh Thí Ba-la-maät? Phaät chaáp nhaän lôøi Tu-boà-ñeà noùi: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Phaùp boá thí v.v... ñeàu laø do suy nghó öùc töôûng phaân bieät maø sinh khôûi, thaønh phaùp coù taïo taùc, khoâng ñöôïc truù trong phaùp nhö vaäy maø thaønh trí Nhaát thieát chuûng. Töùc thì thính chuùng taâm sinh ra giaûi ñaõi. Theá neân Phaät laïi noùi: Heát thaûy phaùp aáy ñeàu laø nhaân duyeân trôï ñaïo; ñoái vôùi phaùp taø haïnh sai quaáy, thì goïi laø khoâng thaät; neáu chaùnh haønh khoâng sai quaáy, thì ñoù laø phaùp trôï ñaïo. Phaùp aáy laø trôï ñaïo, khoâng phaûi laø ñaïo quaû... laø phaùp höõu vi, ñaïo cuõng laø höõu vi, ñoàng töôùng neân giuùp ích nhau. Ñaïo quaû laø caùc phaùp thaät; khoâng xuaát, khoâng sinh, moät töôùng laø voâ töôùng, tòch dieät Nieát-baøn; theá neân ñoái vôùi Nieát-baøn, phaùp aáy khoâng coù giuùp ích; nhö möa ñuùng thôøi giuùp ích caây coû, khoâng giuùp ích hö khoâng. Do vaäy Boà-taùt bieát phaùp trôï ñaïo vaø ñaïo quaû aáy, töø khi môùi phaùt taâm laïi ñaây tu caùc phaùp laønh boá thí v.v.. bieát ñeàu laø roát raùo khoâng, nhö moäng cho ñeán nhö hoùa. Hoûi: Neáu Boà-taùt bieát thaät töôùng caùc phaùp thì caàn gì tu boá thí? Ñaùp: Trong ñaây Phaät töï noùi: Boá thí v.v.. khoâng ñaày ñuû thì khoâng theå thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sinh. Boà-taùt trang nghieâm thaân vaø duøng aâm thanh ngoân ngöõ, ñöôïc söùc thaàn thoâng cuûa Phaät, duøng caùc söùc phöông tieän môùi coù theå daãn daét chuùng sinh. Theá neân Boà-taùt vì thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sinh neân haønh Thí Ba-la-maät, cuõng khoâng thuû töôùng Thí Ba- la-maät hoaëc coù hoaëc khoâng coù töôùng, cuõng khoâng hyù luaän caùc phaùp nhö moäng, chaùnh haønh cho ñeán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå thuû töôùng, cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng khoâng theå thuû töôùng. Vì bieát heát thaûy phaùp laø khoâng theå thuû töôùng cho neân phaùt taâm caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, nghó raèng: Heát thaûy khoâng coù caên goác khoâng theå thuû töôùng nhö moäng cho ñeán nhö hoùa. Vì phaùp khoâng theå thuû töôùng, khoâng theå ñöôïc phaùp khoâng theå thuû töôùng, chæ do chuùng sinh khoâng bieát phaùp aáy neân ta vì chuùng sinh aáy caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Boà-taùt aáy töø khi

môùi phaùt taâm laïi ñaây, coù boá thí gì ñeàu vì chuùng sinh, nghóa laø laøm phaùp laønh boá thí vì heát thaûy chuùng sinh neân tu, chöù khoâng vì thaân mình.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 95 8

Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân: Khoâng vì caùc vieäc khaùc maø caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, maø chæ vì chuùng sinh. Vì sao? Vì neáu Boà-taùt xa lìa taâm thöông xoùt chuùng sinh, chæ haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø caàu thaät töôùng caùc phaùp, thì hoaëc bò rôi vaøo taø kieán, ngöôøi aáy chöa ñöôïc Nhaát thieát trí maø caàu vieäc Nhaát thieát trí, taâm chöa nhu nhuyeán neân bò rôi vaøo hai beân, khoù ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp. Theá neân Phaät noùi: Boà-taùt töø khi môùi phaùt taâm, vì thöông xoùt chuùng sinh neân taâm chaáp tröôùc daàn daàn moûng, khoâng hyù luaän veà roát raùo khoâng; neáu nhö baûo khoâng thì coù loãi naøy, neáu chaúng khoâng thì coù loãi kia. Hoûi: Nhö caùc choã khaùc noùi Boà-taùt töï mình laøm lôïi ích, cuõng laøm lôïi ích chuùng sinh, côù gì trong ñaây chæ noùi lôïi ích chuùng sinh, khoâng noùi lôïi ích mình; vaäy laøm lôïi ích mình, lôïi ích ngöôøi coù loãi gì? Ñaùp: Boà-taùt haønh caùc phaùp laønh ñeàu vì heát thaûy chuùng sinh, ñieàu aáy laø thaät. Caùc nôi khaùc noùi töï mình laøm lôïi ích, cuõng lôïi chuùng sinh laø vì ñoái vôùi ngöôøi phaøm phu neân noùi lôøi aáy, sau ñoù hoï môùi coù theå daïy haønh ñaïo Boà-taùt. Ngöôøi vaøo ñaïo coù ba baäc haï, trung vaø thöôïng. Baäc haï chæ vì töï ñoä neân haønh phaùp laønh; baäc trung vì mình cuõng vì ngöôøi; baäc thöôïng chæ vì ngöôøi khaùc neân haønh phaùp laønh. Hoûi: Vieäc aáy khoâng ñuùng. Baäc haï chæ töï vì mình; baäc trung chæ vì chuùng sinh; baäc thöôïng vì lôïi mình vaø lôïi ngöôøi; neáu chæ laøm lôïi ngöôøi, khoâng theå töï laøm lôïi mình thì sao noùi laø baäc thöôïng? Ñaùp: Khoâng phaûi vaäy. Phaùp cuûa theá gian nhö vaày: Töï cuùng döôøng mình khoâng coù phöôùc ñöùc vaø töï haïi thaân mình cuõng khoâng maéc toäi; vì leõ aáy neân töï laøm lôïi mình maø haønh ñaïo goïi laø baäc haï. Taát caû ngöôøi ñôøi chæ vì töï lôïi thaân mình, khoâng theå lôïi ngöôøi. Neáu töï vì thaân mình maø haønh ñaïo thì laø suùt giaûm, vì töï öa ñaém mình. Neáu coù theå töï xaû caùi vui cuûa mình, chæ vì chuùng sinh neân haønh phaùp laønh thì ñoù môùi laø ngöôøi baäc thöôïng, vì khaùc vôùi chuùng sinh vaäy. Neáu chæ vì chuùng sinh neân haønh phaùp laønh maø chuùng sinh chöa ñöôïc thuaàn thuïc, thì cuõng laø ñaày ñuû töï lôïi. Neáu lôïi ích mình, laïi cuõng vì chuùng sinh, thì aáy laø haønh taïp haønh. Ngöôøi caàu Phaät ñaïo coù ba haïng: Moät laø chæ öa nieäm Phaät, töï caàu lôïi mình, ñöôïc thaønh Phaät; hai laø vì thaân mình, cuõng vì chuùng sinh; ba laø chæ vì chuùng sinh, ngöôøi aáy thanh tònh haønh ñaïo, phaù ñöôïc ñieân ñaûo chaáp ngaõ. Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng thaáy coù chuùng sinh cho ñeán khoâng coù keû bieát keû thaáy, an truù trong aáy keùo chuùng sinh ñöa ñeán truù trong tính cam loà. Tính cam loà laø heát thaûy phaùp trôï ñaïo. Vì sao? Vì haønh phaùp aáy ñöôïc ñeán Nieát-baøn, Nieát-baøn goïi laø tính cam loà. Trong tính cam loà aáy caùc voïng töôûng chaáp ngaõ v.v... khoâng coøn sinh trôû laïi. Boà-taùt

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 95 9

töï mình ñöôïc khoâng dính maéc, cuõng khieán chuùng sinh ñöôïc khoâng dính maéc, aáy goïi laø lôïi ích chuùng sinh baäc nhaát. Hoûi: ÔÛ treân chæ noùi lôïi ích chuùng sinh neân haønh ñaïo, ñaây côù gì noùi töï mình ñöôïc khoâng dính maéc vaø khieán chuùng sinh ñöôïc khoâng dính maéc? Ñaùp: Vì baát ñaéc dó. Neáu töï mình khoâng coù trí tueä thì laøm sao laøm lôïi ngöôøi? Theá neân tröôùc phaûi töï mình ñöôïc coù trí tueä khoâng dính maéc roài sau môùi daïy ngöôøi. Neáu coâng ñöùc coù theå ñem cho ngöôøi khaùc nhö cuûa caûi v.v.. thì chö Phaät Boà-taùt ñaõ ñem coâng ñöùc cho chuùng sinh cho ñeán nhöõng ngöôøi oaùn taëc nhö Ñeà-baø-ñaït-ña v.v.. vaäy sau môùi töï mình tu taäp coâng ñöùc. Nhöng vieäc aáy khoâng theå laøm ñöôïc; khoâng theå mình laøm maø ngöôøi khaùc ñöôïc coâng ñöùc. Ñaây cuõng laø noùi theo theá tuïc ñeá, chaúng phaûi theo ñeä nhaát nghóa, vì trong ñeä nhaát nghóa khoâng coù chuùng sinh, khoâng coù moät, khoâng coù khaùc, khoâng coù phaân bieät caùc phaùp töôùng. Trong ñaây noùi khoâng coù choã dính maéc. Laïi nöõa, nhö tröôùc ñaõ noùi, töôùng khoâng theå noùi laø ñeä nhaát nghóa. ÔÛ ñaây töôùng coù theå noùi laø theá tuïc. Tu-boà-ñeà hoûi: Phaät ôû ñaïo traøng ñöôïc phaùp laø duøng theá ñeá maø ñöôïc hay duøng ñeä nhaát nghóa ñeá ñöôïc? YÙ Tu-boà-ñeà laø: Neáu duøng theá ñeá ñöôïc thì hö doái khoâng thaät; neáu duøng ñeä nhaát nghóa ñeá ñöôïc thì trong ñeä nhaát nghóa khoâng coù ñöôïc, khoâng coù ngöôøi ñöôïc, neân khoâng theå noùi, khoâng theå laõnh thoï? Phaät daïy: Vì theo ngoân ngöõ theá tuïc neân noùi Phaät ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, trong aáy khoâng coù ngöôøi ñöôïc, khoâng coù phaùp ñöôïc. Vì sao? Vì neáu ngöôøi aáy ñöôïc phaùp aáy töùc laø coù hai phaùp, maø trong hai phaùp thì khoâng coù ñaïo, khoâng coù quaû! Hai phaùp laø Boà-taùt vaø ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, hai phaùp nhö vaäy ñeàu noùi theo theá ñeá. Neáu laø hai thì Phaät phaùp ñaâu ñöôïc khoâng hö doái? Neáu coù ngöôøi khoâng ñöôïc ñeä nhaát nghóa maø chæ do hai phaùp phaân bieät, thì ñoù laø hö voïng. Chö Phaät, Boà-taùt do ñöôïc ñeä nhaát nghóa neân vì ñoä chuùng sinh maø khieán ñöôïc ñeä nhaát, tuy phaân bieät caùc phaùp maø chaúng phaûi hö voïng. Tu-boà-ñeà hoûi: Neáu duøng phaùp hai thì khoâng coù ñaïo, khoâng coù quaû; nay duøng phaùp khoâng hai neân coù ñaïo, coù quaû chaêng? Phaät daïy: Phaùp hai khoâng coù ñaïo khoâng coù quaû; phaùp khoâng hai cuõng khoâng coù ñaïo khoâng coù quaû. Hoûi: Choã khaùc noùi, phaùp hai laø phaùp phaøm phu, phaùp khoâng hai laø phaùp Hieàn Thaùnh, nhö phaåm phaùp moân Vaøo khoâng hai noùi ôû kinh Tyø-ma-la-caät? Ñaùp: Phaùp khoâng hai laø phaùp chaân thaät cuûa baäc Thaùnh. Hoaëc coù Boà-

taùt môùi phaùt taâm chöa ngoä ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp, nghe phaùp khoâng hai aáy lieàn thuû töôùng sinh ra chaáp tröôùc, neân hoaëc khen ngôïi, hoaëc cheâ bai phaùp khoâng hai. Laïi, Phaät ngaên chaën hai beân maø noùi trung ñaïo; nghóa laø chaúng phaûi hai, chaúng phaûi khoâng hai. Phaùp hai goïi laø moãi moãi töôùng sai khaùc, phaùp khoâng hai goïi laø moät töôùng khoâng. Vì moät töôùng khoâng aáy phaù moãi moãi töôùng sai khaùc, phaù xong laïi boû luoân töôùng khoâng hai; aáy töùc laø ñaïo, laø quaû. Vì sao? Vì caùc Hieàn Thaùnh tuy taùn thaùn phaùp khoâng

hai, song khoâng chaáp tröôùc raèng duøng phaùp aáy maø ñöôïc ñaïo ñöôïc quaû, hay duøng phaùp aáy khoâng coù ñaïo khoâng coù quaû, töùc laø hí luaän; maø khoâng hí luaän laø phaùp bình ñaúng. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Neáu caùc phaùp khoâng coù tính sôû höõu thì laøm theá naøo bình ñaúng? Phaät daïy: Nhö lìa höõu tính vaø voâ tính neân giaû goïi laø bình ñaúng. Neáu Boà-taùt khoâng noùi heát thaûy phaùp coù, khoâng noùi heát thaûy phaùp tính, khoâng noùi heát thaûy phaùp töôùng, ñeå chæ baøy cho chuùng sinh; cuõng khoâng noùi khoâng coù phaùp, khoâng coù phaùp tính, khoâng coù phaùp töôùng, ñeå chæ baøy cho chuùng sinh; cuõng khoâng noùi lìa hai beân aáy laïi coù töôùng bình ñaúng. Ñoái vôùi heát thaûy choã khoâng thuû töôùng bình ñaúng cuõng khoâng lo buoàn noùi raèng khoâng coù bình ñaúng maø khoâng ngaïi tu caùc phaùp thieän; aáy goïi laø caùc phaùp bình ñaúng. Laïi nöõa, caùc phaùp bình ñaúng laø vöôït qua heát thaûy phaùp. Hoûi: Tröôùc ñaây moïi nôi ñeàu noùi caùc phaùp töùc laø töôùng bình ñaúng, bình ñaúng töùc laø thaät töôùng caùc phaùp, teân khaùc maø nghóa ñoàng; nhö saéc nhö nhö, chaúng phaûi saéc chaúng phaûi lìa saéc, nay côù sao noùi bình ñaúng vöôït qua heát thaûy phaùp? Ñaùp: Heát thaûy phaùp coù hai thöù: Moät laø theå cuûa saéc phaùp v.v..., hai laø haønh trong saéc phaùp; Thaùnh nhaân haønh chaân chaùnh, phaøm phu haønh taø vaïy. Trong ñaây noùi bình ñaúng laø noùi vöôït ra ngoaøi phaøm phu chöù khoâng noùi ra ngoaøi saéc phaùp v.v... Laïi, bình ñaúng khoâng theå haønh, khoâng theå ñeán. Baáy giôø Tu-boà-ñeà kinh ngaïc hoûi: Phaät cuõng khoâng theå haønh, khoâng theå ñeán ö? YÙ Tu-boà-ñeà laø phaùp aáy tuy saâu xa, vi dieäu, khoù haønh, song vieäc ñoù Phaät coù theå haønh ñöôïc? Phaät ñaùp: Töø Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät ñeàu khoâng theå haønh, khoâng theå ñeán. YÙ Phaät laø, ba ñôøi möôøi phöông Phaät khoâng theå haønh, khoâng theå ñeán, huoáng nöõa laø moät ñöùc Phaät, vì tính bình ñaúng töï noù nhö vaäy! Tu-boà-ñeà hoûi: Phaät coù söùc töï taïi haønh ñoái vôùi heát thaûy phaùp vaø coù

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 95 11

trí tueä khoâng ngaïi, khoâng choã naøo khoâng ñeán, côù sao noùi Phaät khoâng theå haønh, khoâng theå ñeán? Phaät ñaùp: Neáu Phaät vôùi bình ñaúng khaùc nhau thì neân coù vaán naïn côù sao khoâng theå haønh, khoâng theå ñeán. Nay phaøm phu bình ñaúng, Tu-ñaø- hoaøn bình ñaúng, Phaät bình ñaúng, ñeàu laø moät bình ñaúng, khoâng hai, khoâng phaân bieät. Phaøm phu cho ñeán Phaät, töï tính Khoâng theå haønh trong töï tính, khoâng theå ñeán trong töï tính, maø töï tính neân haønh trong tha tính. Theá neân Phaät noùi: Neáu Phaät vôùi bình ñaúng sai khaùc, thì Phaät neân haønh bình ñaúng. Nhöng vì Phaät töùc laø bình ñaúng neân khoâng haønh, khoâng ñeán chaúng phaûi vì trí tueä ít. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Neáu bình ñaúng, thì phaøm phu cho ñeán Phaät khoâng theå ñöôïc khaùc nhau, neân nay phaøm phu vaø Thaùnh nhaân khoâng theå coù sai khaùc? Phaät höùa khaû caâu cuûa Tu-boà-ñeà hoûi: Trong bình ñaúng khoâng coù sai khaùc, maø vì theo theá ñeá neân ñoái vôùi phaøm phu coù sai khaùc. Tu-boà-ñeà hoûi: Neáu phaøm phu cho ñeán Phaät khoâng coù sai khaùc, thì vì sao hieän coù Tam baûo khaùc nhau ôû giöõa theá gian laøm lôïi ích cho chuùng sinh? Phaät ñaùp: Bình ñaúng töùc laø Phaùp baûo; maø Phaùp baûo töùc laø

Phaät baûo vaø Taêng baûo. Vì sao? Vì khi chöa ñöôïc phaùp bình ñaúng thì khoâng goïi laø Phaät; khi ñöôïc phaùp bình ñaúng roài neân goïi laø Phaät. Vaø vì ñöôïc phaùp bình ñaúng aáy neân phaân bieät coù Tu-ñaø-hoaøn v.v... sai khaùc. Tu-boà-ñeà laõnh thoï lôøi Phaät daïy: Phaùp aáy ñeàu khoâng hôïp, khoâng taùn, khoâng saéc, khoâng hình, khoâng ñoái, chæ moät töôùng laø voâ töôùng. Duy chæ coù Phaät môùi coù löïc ñoái vôùi Khoâng, Voâ töôùng maø phaân bieät ñaây laø phaøm phu, ñaây laø Thaùnh nhaân. Naøy Tu-boà-ñeà! Neáu chö Phaät khoâng phaân bieät coù phaùp aáy, thì laøm sao bieát ñòa nguïc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung! Hoûi: Nhö maët trôøi moïc khoâng theå laøm cho choã cao thaønh thaáp, choã thaáp thaønh cao, maø chæ coù theå chieáu saùng vaïn vaät khieán ngöôøi coù maét thaáy bieát. Chö Phaät cuõng nhö vaäy, khoâng theå chuyeån töôùng caùc phaùp theá naøy ra theá khaùc, chæ duøng Nhaát thieát trí chieáu roõ, vì ngöôøi dieãn noùi cho hoï bieát; côù sao oâng noùi neáu khoâng phaân bieät caùc phaùp thì laøm sao bieát coù ñòa nguïc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung? Nhö nay maét hieän thaáy coù suùc sinh v.v.. ngöôøi ñeàu bieát roõ, caàn gì Phaät noùi? Ñaùp: Phaät tuy khoâng laøm ra caùc vieäc xaáu, toát maø dieãn noùi vieäc toát xaáu ñeå chæ baøy cho ngöôøi. Song hieåu bieát coù hai: Moät laø ngöôøi phaøm phu hieåu bieát moät caùch hö voïng; hai laø hieåu bieát moät caùch nhö thaät. Töôùng suùc sinh v.v... laø phaøm phu hieåu bieát hö voïng; Phaät vì hieåu bieát thaät töôùng

neân noùi Phaät khoâng phaân bieät caùc phaùp, côù sao bieát coù ñòa nguïc v.v...! Laïi nöõa, phaùp cuûa chö Phaät, töôùng thöôøng tòch dieät, khoâng coù hyù luaän. Trong ñaây neáu phaân bieät coù töôùng ñòa nguïc v.v... thì khoâng goïi laø töôùng tòch dieät, khoâng hai, khoâng coù hyù luaän. Neân bieát, tuy Phaät bieát töôùng tòch dieät, khoâng hai, cuõng coù theå töø trong töôùng tòch dieät phaân bieät caùc phaùp maø khoâng rôi vaøo hyù luaän. Lìa thaät töôùng caùc phaùp thì tuy maét thaáy suùc sinh v.v.. cuõng khoâng theå nhö thaät bieát töôùng ñoù. Nhö traâu, söøng, chaân, ñuoâi, caùc phaàn aáy hoøa hôïp coù töôùng traâu sinh ra laø moät, caùc phaàn kia laø nhieàu. Traâu laø moät, moät khoâng theå laøm nhieàu, nhieàu khoâng theå laøm moät! Coù ngöôøi noùi: Noùi vaäy laø sai, vì tröø caùc phaàn ra neân coøn coù traâu, coù söùc cöû ñoäng, coù theå thaáy ñöôïc. Caùc phaàn cuûa traâu hoøa hôïp sinh ra, maø traâu khoâng khaùc vôùi caùc phaàn aáy. Vì sao? Vì thaáy caùc phaàn aáy hôïp laïi goïi laø thaáy traâu, chöù khoâng thaáy vaät khaùc maø goïi laø thaáy traâu. Khaùc laø phaù moät, moät laø phaù khaùc, chaúng moät chaúng khaùc laø phaù moät, khaùc. Neáu khoâng coù moät, khaùc thì laøm sao coù chaúng moät, chaúng khaùc? Neáu vaøo trong caùc phaùp bình ñaúng thì baáy giôø môùi nhö thaät bieát ñöôïc caùc phaùp, khoâng noùi hai ñeá, thì laøm sao kheùo noùi töôùng suùc sinh v.v...? Nghóa laø ñoái vôùi phaùp bình ñaúng baát ñoäng maø phaân bieät caùc phaùp. Baát ñoäng laø khi phaân bieät caùc phaùp khoâng chaáp tröôùc töôùng moät, töôùng khaùc. Tu-boà-ñeà baïch Phaät: Nhö Phaät ñoái vôùi caùc phaùp bình ñaúng baát ñoäng, Bích-chi Phaät ñoái vôùi caùc phaùp bình ñaúng cuõng baát ñoäng. Vì sao? Vì töôùng chö Phaät bình ñaúng cho ñeán töôùng phaøm phu cuõng bình ñaúng? Baïch ñöùc

Theá Toân! Neáu nhö vaäy thì Phaät laøm theá naøo phaân bieät caùc phaùp: Saéc khaùc, tính saéc khaùc; tính thoï khaùc, cho ñeán tính höõu vi, voâ vi khaùc; neáu khoâng phaân bieät caùc phaùp khaùc, thì Boà-taùt khi haønh Baùt-nhaõ, khoâng ñöôïc töø moät ñòa ñeán moät ñòa, cho ñeán laøm nghieâm tònh coõi Phaät? Phaät daïy: YÙ oâng nghó sao, suy tìm töôùng saéc laø khoâng chaêng? Baïch ñöùc Theá Toân! Thaät khoâng. Trong khoâng coù phaùp khaùc chaêng? Thöa khoâng. Vì sao? Vì roát raùo khoâng. Vì trí tueä voâ töôùng coù theå hieåu ñöôïc thì trong aáy laøm sao coù töôùng khaùc? Naøy Tu-boà-ñeà! Neáu trong khoâng, khoâng coù töôùng khaùc, khoâng laø thaät thì oâng vì sao ñoái vôùi khoâng, phaân bieät töôùng caùc phaùp maø vaán naïn? Trong roát raùo khoâng, khoâng cuõng khoâng theå coù ñöôïc, moãi moãi töôùng cuõng khoâng theå coù ñöôïc, côù sao oâng ñem caùc khoâng moãi moãi töôùng maø vaán naïn? Do nhaân duyeân aáy, neân bieát, trong caùc phaùp bình ñaúng vì khoâng coù

phaân bieät neân khoâng coù ngöôøi phaøm phu, chæ vì ngöôøi phaøm phu khoâng phaûi laø thaät töôùng, cuõng khoâng lìa thaät töôùng, maø thaät töôùng phaøm phu töùc laø töôùng Thaùnh nhaân. Theá neân noùi khoâng chæ phaøm phu khoâng lìa phaøm phu, cho ñeán Phaät cuõng nhö vaäy. Tu-boà-ñeà vì töôùng bình ñaúng maø coù lôïi ích lôùn neân muoán bieát töôùng nhaát ñònh cuûa bình ñaúng maø hoûi Phaät: Töôùng bình ñaúng aáy laø höõu vi hay voâ vi? Phaät daïy: Chaúng phaûi höõu vi, cuõng chaúng phaûi voâ vi. Vì sao? Vì neáu laø höõu vi thì ñeàu laø phaùp taïo taùc hö voïng; neáu laø voâ vi thì phaùp voâ vi khoâng coù sinh, truï, dieät, cho neân khoâng coù phaùp! Vì khoâng coù phaùp neân khoâng ñöôïc goïi laø voâ vi, maø nhaân höõu vi neân coù voâ vi! Nhö trong Kinh ñaây noùi: Lìa höõu vi, thì voâ vi khoâng theå coù ñöôïc, nhö lìa daøi khoâng coù ngaén; ñoù laø nghóa ñoái ñaõi. Hoûi: Phaùp höõu vi laø voâ thöôøng, phaùp voâ vi laø thöôøng, côù sao noùi lìa höõu vi thì voâ vi khoâng theå coù ñöôïc? Ñaùp: Vì phaùp voâ vi khoâng coù phaân bieät neân khoâng coù töôùng. Neáu noùi töôùng thöôøng thì khoâng ñöôïc noùi laø khoâng coù töôùng! Phaù phaùp höõu vi neân goïi laø voâ vi, chöù khoâng phaûi laø coù phaùp voâ vi rieâng bieät. Nhö ngöôøi bò nhoát trong lao nguïc neân ñuïc vaùch thoaùt ra. Choã vaùch ñuïc troáng laø troáng khoâng, chöù khoâng coù troáng khoâng naøo khaùc. Choã troáng khoâng aáy cuõng chaúng töø nhaân duyeân maø sinh; phaùp voâ vi cuõng nhö vaäy. Trong phaùp höõu vi tröôùc coù tính höõu vi, maø phaù höõu vi töùc laø voâ vi! Theá neân noùi, lìa höõu vi thì voâ vi khoâng theå coù ñöôïc. Tính höõu vi, voâ vi aáy ñeàu khoâng hôïp, khoâng taùn, chæ moät töôùng töùc laø voâ töôùng. Phaät theo nghóa theá ñeá neân noùi vieäc aáy, chaúng phaûi theo ñeä nhaát nghóa. Vì sao? Vì Phaät töï noùi nhaân duyeân: Trong ñeä nhaát nghóa khoâng coù thaân haønh, mieäng haønh, yù haønh. Phaùp höõu vi, voâ vi bình ñaúng aáy, cuõng khoâng chaáp tröôùc töôùng moät, neân Boà-taùt ñoái vôùi ñeä nhaát nghóa baát ñoäng maø laøm lôïi ích chuùng sinh, vì söùc phöông tieän neân duøng moãi moãi nhaân duyeân vì chuùng sinh thuyeát phaùp.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.